

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΑΘΗΝΑΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

ΑΘΗΝΑΙ, 29 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1896

42

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΛΛΙΓΑΣ

ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΛΛΙΓΑΣ

Δέν είνι εύκολον πράγμα ν' ἀναλύσῃ τις τόν βίον ἀνδρός ἐναρκινώσαντος, ούτως εἶπειν, ἐπί πεντηκονταετίῳ τήν πνευματικὴν δράσιν οὐκ αὐθιγῶν ἔθνων, οὔτε εἶναι δυνατόν εἰς τὴν ἐπιχειροῦντα νά μελετήσῃ καί νά ἐμβαθύνῃ εἰς τοιαύτην διάνοιαν, νά καταστήσῃ ταύτην προσιτὴν εἰς τὴν σύγχρονον ἀντίληψιν, χωρὶς νά προκαλέσῃ κρίσεις καὶ ἐπι κρίσεις οὐσίας καὶ χαρακτηροῦ ἀντιθέτου. Ἡ ἱστορία τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἀνεπίσταντα ἀνεπείσταντα ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἐνηρωμένων βίσεων καὶ στρέψεων, διακρινῶν περὶ ἑνᾶ καὶ τῶν αὐτῶν ἄνθρωπων, ἢ δὲ ἀλλήθως παρουσιάζεται τότε μόνον πρόδηλος καὶ ἐπιδητικὴ, δὲ τὴν τὸ γὰρ ἀναλύσῃ τὸ ἀνθρώπινον σήνωμα· διότι τότε ἡ ἀτέλεια τῆς φωνῆς φράσεως, ὑποχωρεῖ ἀπέναντι τῶν ἀμερόληπτων ὑποκειμένων τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς εὐαισιθελείας. «On doit des égards aux vivants; on ne doit aux morts que la vérité». Τὸ δνομα τοῦ Καλλιγᾶ συνδέεται ἀνεπιπόνητα μετὰ τῶν κυριωτέρων κεφαλαίων τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὑπόκειται ὡς καὶ αὕτη εἰς τὰς ἀπικλίσεις τοῦ κοινοῦ ἐλέγχου, ὑποχρεούται νά ὑποστῇ τὴν βίασιν τῆς κοινῆς συνειδήσεως καὶ νά ὑποκύβῃ εἰς τοὺς στενοὺς ἐκείνους κανόνες, οἵτινες ἀντισταθμίζουσι τὴν ἠθικὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἐλεγκτῶν ἀτομικότητων. Οἱ μόνιμοι καὶ εὐδοκίμοι κοινωνικοὶ παράγοντες παρεχόμενι μαλλον ψήλαστρος τῆς ἀτελείας αὐτῶν εἰς τὴν δημοσίαν συνειδήσιν ἐκλιπόντες, ἢ δὲ ἀναλύσῃ τῶν ἔργων καὶ τῆς ἐπιρροῆς, ἣν ἐξήρισαν ἐπὶ τῶν συγχρόνων, ἀναπτύσσεται μὲν ἔργα καὶ ἀνεπίσταντα, ἀλλὰ προσλαμβάνει χαρακτηριστὰ ἀνάλογον τοῦ θεματικοῦ, ὃν ἀπῆλκυον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιρροῆς αὐτῶν σταδιοδρομίας. Τὸ φιλοσοφικόν τοῦτο δῆγμα τοῦ Βίκτωρος Κουζέν εὐρίσκει ἀρτίαν καὶ πλήρη τὴν φρασηγοίαν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βίου τοῦ Πάυλου Καλλιγᾶ καὶ παρέχει ἀσάλευτον ὑπόθεσιν εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς ἐκείνας πεποιθήσεις, αἵτινες δὲν συνεμείρισθησαν ἀνεξέλεγκτος τὸν αὐτομάτως μεταδοθέντα καὶ ἐπικρατήσαντα ὑπὲρ αὐτοῦ θεματισμόν.

Ὁ βίος τοῦ μεγάλου νομοδιδασκάλου τοῦτο παρέχει ἰδιῶν χαρακτηριστικόν, ὅτι διήλθεν ὑπὸ βροχῆς ἐξαισώως εὐμενείας εἰς τὸς ἀτομικούς αὐτοῦ θριάμβους, διότι ἀνέταξε μετὰ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν αἵρας καὶ πρώτος ἐκλήθη ν' ἀκτινοβολήσῃ ὑπὸ στερέωμα οὐρανοῦ κατὰ τὴν ἐθνικὴν σημασίαν. Ἦλθεν ἐν Ἑλλάδι ἐπιστήμων Ἐυρωπαϊκῶν, ὅτε δὲν ὑπῆρχεν Ἑλληνικὴ ἐπιστήμη καὶ ἐπομένως ἔδρασε καὶ ἐπεβλήθη χωρὶς νά ἔγη ἀντιμετώπιον τὸ γνήσιον καὶ καθαρὸν ἐθνικὸν πνεῦμα. Ὁ ὄγκος τῆς ἐγκυκλοπαιδικῆς μαθήσεως, ἣν εἶχεν ἀποκτήσει εἰς ξένα πανεπιστήμια, καὶ ἡ εὐλαΐα ἐτέρως ἑλληνικῆς ἰδιοφυΐας ἀναπτύχθεισες ἐντὸς τῆς ἐθνικῆς ἀτομικῆς, ἐν ἐποχῇ κατ' ἣν οἱ Ἕλληνας ἐπορηθεύοντο τὸ πῦρ παρὰ τῶν Προμηθεῶν τῆς Δύσεως, ἐπέτρυνε εἰς τὴν Καλλιγᾶν νά ἀρχίσῃ τὸ σταδίον, βέβαιος ἐκ τῶν προτέρων ὅτι θά ἐπαύξανε· ὅτε δὲ ἀργότερον εὗρεν ἀπέναντι αὐτοῦ ἀρτίους Ἕλληνας ἐπιστήμονας, εἶχεν ἰκανὴν δύσιν καὶ ὑλικὸν καὶ ἠθικὸν πλοῦτος, ὅπως τοὺς περιφρονήσῃ καὶ τοῦτο ἐπάρξεν ἀρείθως καὶ ἀσπλάγγως, ἀπαδείξας δι' αὐτοῦ, κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν, ὅτι δὲν εἶχε τὴν μεγάλην ἐκείνην καρδίαν, ἣτις συνήθως εἶναι ὁ ἀλάθητος καθρέπτης τῆς μεγαλοφυΐας.

Δέν θά ἐπιχειροῦμεν βεβαίως ν' ἀποδείξωμεν ὅτι ὁ Καλλιγᾶς ἦτο ἀνθρώπος κοινός, οὐδὲ ὅτι ἔστρεφτο τῶν μεγάλων ἐκείνων πνευματικῶν προσόντων, καὶ ὅποια συνεισέφερον ἐν δικίῳ μέτρῳ εἰς τὴν μόνιμον ἐγκληθὲν εὐνοίαν ὑπολήψεις, ἀλλὰ φρονόμεν ἀδιστακτικῶς ὅτι ἐν τῇ κατ' ἔλου αὐτοῦ δράσει ὡς ἀτομικῆς ἐφάνη ὑποδεέστερος τῆς θέσεως ἣν κατέσχε. Ἰδιῶν χαρακτηριστῶν τῶν μεγάλων ἐπιστημῶν εἶναι νά μεταβάλλωσι τὸν γενικὸν θεματικὸν εἰς συμπάθειαν καὶ ἀφοσίωσιν καὶ νά ἀναπτύσσωνται ἐν ταῖς κοινωνικῇς ἔθνῳ διακρίσεις, αἰσθητικὰ ἀγάπης καὶ φιλίας. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην προσμαρτυροῦσιν ἕλκω σφιδᾶν καὶ κορυφαῖα τῆς εὐρωπαϊκῆς πνευματικῆς ἀριστοκρατίας καὶ καθίστησιν ἕκω εὐνόητον ἢ οἰσνεὶ λατρεῖς ἢ ἔστυγον οἱ διακερσεῖ διδάσκαλοι τῆς Γαλλίας, τῆς Γερμανίας καὶ τῶν λοιπῶν πεπολιτισμένων ἔθνων. Ὁ Κούριος ἡγάπα ὡς πηχῆρ, ὁ Βιντσέντζο ἀπελάμβανε τῆς ἀμερίστου συμπάθειας παντὸς κοινωνικοῦ στοιχείου, ὁ Ρενάν ἔθεοποιεῖτο παρ' ἡμῶν ὁ Καλλιγᾶς εἶχε πολὺ περισσοτέρως ἔγθρους παρὰ φίλους καὶ τοῦτο διότι ἐξεληθῶν τοῦ ἀπολύτως ἰδιωτικοῦ κύλου τῆς ἐπιστήμης, ἐγένετο κοσμικός· ἐθεράπευσε τὴν θεμελικὴν καὶ τῆς Μούσας, οὐχὶ ὡς ἐαυτοῦ ἀλλ' ὡς κερδοσκοπός. Ἦτο συγγράμμιος νομομαθῆς δικηγόρος, λογογράφος πολιτικός, καὶ ψυχρὸς τραπέζιτης συνήθως ἄλλω ὅτι ὑπὸ τὴν ἱερὰν σκέπη τῆς φρασηγοῦ ἐπιστήμης τὴν περιληπτικὴν ὁμᾶδα ἔλων ὁμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, ἀντὶ νά ἐξυπαρετῇ διὰ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ νοῦς ἀποκλειστικῶς τὰ ἐθνικὰ συμπερόντα, ἐξυπαρετῇ μόνον τὰς ἀτομικὰς του διαθέσεις. Διέθετε τὰ μεγάλω αὐτοῦ κεφάλαια εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἰδίων συμπερόντων καὶ οὐδὲν διεπρέψεν ἔδρασε τὸς κερδοὺς ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ μόνον.

Ἡ ἐποχὴ κατ' ἣν ἤρξατο τοῦ σταδίου αὐτοῦ ἐν ἡμῶν, ἦτο ἄλλως τε ὡς εἴπομεν ἴκανα πρόσφορος εἰς τοῦτο, διότι ἡ Ἀθηναϊκὴ κοινωνία διετέλει ἐν σφαιρικῇ, ἴνα μὴ εἴπομεν ἐν παντελεὶ ἀμυθείᾳ, αἱ ἐπιβαλλόμενα ἀτομικότητες ἦναι ἀνταρκτικῶν κῆρος ἐκ τῶν θέσεων ἐκ κατεῖχον καὶ ταχέως ἐστηρικτικῶς περὶ τὰ ἐπίσημα ὑποκαίμενα ἀδικτήτος αἰγλή καὶ πανελλήνιος φήμη. Τὰ δημοσιεύμενα συγγραμματα δὲν εὕρισκον ἐπικριτὰς καὶ τὸ

βιβλίον ἀναγινωσκόμενον ἐν πνεύματι εὐς νοικῶ διήνουν ἐλευθέρως οὐλόκληρον τῆ ἐπιτυχίας τὸ σταδίον ἠγορευέτο, ἐξηγελεῖτο καὶ ἐπλήρωτο τὰ θυλακία τοῦ συγγραφῆως, ὅστις ἀνεως οὔτω, προῆγεν ἐν γραμματικῆς παραλλήλους ἀπάσας τὰς συμπερονολογικὰς αὐτοῦ τάσεις. Ὑπὸ τοιαύτης συνθήκης ἡ γοργὴ τῷ βήματι πρὸς τὴν πρόσον βέβαιου καὶ πατρὶς, εὗρε τὸν Καλλιγᾶν μέγαν κατὰ τὰ πρώτα τῆς εὐδοκίμου αὐτῆς δράσεως ἔτη. Ἀλλὰ τὸ Ἑλληνικὸν πανεπιστήμιον ἤρξατο ἦδη ν' ἀναδεικνύῃ ἐπιστήμονας μεγάλους καὶ ἱκανοὺς νά ἀντιμετωπίσωσι τὸν διδάσκαλον. Ἀνεστῆναι ὁ Φράνς, ὁ Οἰκουμένιδης, ὁ Φλογοκίτης, ὁ Μουραρρόττος καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ παρήχθη ἐπιστημονικὴ ἀτραπέλαις ἐμπλοῆς στοιχείων σεβαστῶν καὶ ἰσχυρῶν. Αἱ ἐπιστημονικὰ πεποιθήσεις ἐδηχάθησαν καὶ ὁ Καλλιγᾶς πολλακις προκληθεὶς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῶν ἐπιστημονικῶν συζητήσεων, ἠναγκασθήναι νά καταφύγῃ εἰς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἵνα σώσῃ τὴν ἐπιστημονικὴν του ὑπόληψιν. Ὁ νομομαθῆς ἐτρέπετο εἰς εὐφυλοῖνον δικηγόρον καὶ ἀντὶ νά ἦνε πειστικὸς, ἀνεδεικνύετο σαρκαστικός, δὲν ἐδείκνυν ὡς καὶ αὐτοῦ ὁ ἴδιος ἔλεγε τοὺς αὐτοὺς πάντοτε ὀδόντας ὁσάκις δὲν τῷ ἐργαζόμενον οἱ τραπέζιται εἶχε τοὺς γελᾶσθωντας.

Ἄλλ' ἡ ὑπόληψις τοῦ Καλλιγᾶ εἶχεν ἦδη ἐδρασηθῆ καὶ ἡ θεματικὴ ὄντως αὐτοῦ ἰδιοφυΐα, ὁ πλοῦτος ὃν εἶχεν ἀποκτήσει, αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις, ὁ ὄγκος τοῦ ὄνοματος ἐξήρατο αὐτὸν ἀπὸ πάσης προσβολῆς ἐν κοινωνίᾳ. Ἐν τῇ κοινῇ γνώμῃ, διὰ λόγους εὐνοήτους, σχηματίζεται μετ' ἀπαραδειγματικῆς ἀρροφίας καὶ βραδύτητας Ὀυδαίος ἐτόλμιμος νά παῖξῃ πρὸς τοὺς Γολιάθ ἔνωσιον τοῦ μικροσώμου ἐκείνου γίγνατος, ὅστις εἶχε τὸ θῆρος τοῦ Δαυιδ τοῦ Καλλιγᾶς ἄλλως τε οὐδέποτε ἠμύνατο, ἦτο πάντοτε ἐπιθετικός. Ἡ ἀνεπίσταμῆν ἐν τούτοις πολιτικὴ δράσις ἤγαγε τοὺς κοινωνικούς παράγοντας εἰς διευθύνσεις πολλὰ ἀντιθέτους τῶν προσδοκωμένων καὶ ἡ σύγγρονος Ἑλλὰς εὐθέλῃ αἰφνης ἀπέναντι καθεστῶτος, οὐσίας ἀγχαρκτηριστῶν καὶ πρωτοφρονῶν. Τὰ νομοδικὰ κερδοσκοπικὰ στοιχεῖα τῆς Ἀνατολῆς ἀπάσης, ἐγκαθίδρασαν, τὰς χρηματικὰς αὐτῶν πλεκτηνάς ἐν μέσταις Ἀθήναις, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ τέχνη τοῦ προπορρίζεσθαι διὰ θεμιτῶν καὶ ἀθεμιτῶν μέσων χρήματα, ἀπέτελεσε τὸ μόνον μέλημα τῆς κοινῆς γνώμης, ἡ συκοφαντικὴ πολιτικὴ διέδραμα τὰς τοσάτους καὶ ἐμεσοφρόνησε σφαιρῶς κηχαρήθιμος, ψευδοπολιτιστικῆ, μυστρά καὶ ἐγωιστικῆ. Ἐξόχοις πολιτικῆς Ἑλληνικῆς ἀνεπίσταντος ὑπὸ τὴν βεδραρημένην ἐκείνην ἀτραπέλαιον καὶ ἐκτακτικῶθησαν ἔνεκα τούτου οἱ ὑπεράνθρωποι αὐτοῦ ἀγῶνας, προσπορρίζοντες μόνον ἀθέμιτα κέρδη εἰς τολμηροὺς ἐπιχειρηματικὰς καὶ κερδοσκοπικὰς ἐργασίας. Πᾶς ἄλλος ἐπιστήμων, ὑπὸ ταιούτων οὐρανῶν θά ἐγάνατο, ὁ Καλλιγᾶς διέπεισε καὶ ὁ θρίαμβος αὐτοῦ οὐτως δὲν ἀποτελεῖ κατ' ἤμῃς τὸ

εὐπροπεστερον σημεῖον τοῦ βίου τοῦ μεγάλου ἀνδρός. Ἐάν ὡς ἐπιστήμων ἐκούριαρχησεν ἀπολυταρχικῶς ἐν ἐποχῇ, κατ' ἣν δὲν ὑπῆρχεν ἑλληνικὴ ἐπιστήμη, ὡς πολιτικός, διεπρέψεν ἐν ἐποχῇ πολιτικῆς ἐνεργείας ἀστόχου καὶ ἐπιζήμιου. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ὀφείλει εἰς τὴν ἱστορίαν ἢ ἀδέκατος κρίσις τῆς νέας γενεᾶς, καὶ ἐπιβάλλουσιν εἰς τὸν ἀμερόληπτον κλάμνον αἱ στοιχειωδέστεραι ὑποχωρεῖσας τῆς κοινωνικῆς εὐθύτητος καὶ δικαιοσύνης.

Καὶ αὕτη δὲ ἡ κοινοβουλευτικὴ στάσις τοῦ Καλλιγᾶ παν ἄλλω ὑπῆρξεν ἡ σεμνοπρεπῆς. Ἡ συστηματικὴ ἀνευλαΐα, δι' ἣς ἀπεθάρρυνε πάσαν ἀντίθετον φωνήν, ἡ περιφρόνησις, ἣν ἀντέτασσε πρὸς πᾶσαν ἐναντίαν γνώμην, ὁ συστηματικὸς σαρκασμός, οἱ οὐ εἰπνεὶ τὸν ἀδικαλιπτον γέλωτα τῶν ἐκ συμφέροντος ὑπαδῶν αὐτοῦ, συνκαπέλουν εἰκόνα εἰδέθη καὶ ἀναξίαν ἀνδρός ἐντεταλμένου νά φωταγωγῆσῃ τὴν κοινωνίαν, νά ἐμπνεῖ σεβασμὸν καὶ νά ὑποδεικνύῃ εἰς τοὺς ἀγνοοῦντας, τοὺς κανόνες τῆς κοινοβουλευτικῆς σεβασμῆτος καὶ ἀξιοπροσεΐας. Ὁ Καλλιγᾶς ὡς βουλευτής, ὡς ὑπουργός, ἀπεμαρτύρων τὸν ἐλεγχοῦν διὰ τῆς εὐνοίας καὶ ἐχησιμύσεως ὡς ἀκατανίκητον ὄργανον τῶν κερδοσκοπικῶν ὀρεῶν κέρματος, ὑπερ ἔργα νά καταστήσῃ ἐλαττήριον αὐτῆς ἀνεπίδητον τὸν πρώτον πολιτικὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸν πρώτιστον, ὃς εἴπομεν οὔτω τῶν νομομαθῶν αὐτῆς.

Τρέφομεν πρὸς τὴν μνήμην τοῦ ἀνδρός ἀμερίστου σεβασμὸν καὶ κρίνοντες τοσοῦτον αἰσθητικῶς αὐτὸν σήμερον, ὅτε ὡς ἔθος αἱ ἀρεταὶ αὐτοῦ ἐξμνήθησαν ὑπὸ ἀνδρῶν μεγάλης ἀξίας, αἰσθανόμεθα οὐλόκληρον τὸ βάρος τῆς εὐθύνης, ἣν ἀναλαμβάνομεν, ἀλλ' ἐπιχειροῦντες νά ἐξετάσωμεν τὸν βίον τοῦ Καλλιγᾶ οὐχὶ ὡς ἀτόμου, ἀλλ' ὡς στοιχείου ἀναποσπάστου τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν προόδου, νομίζομεν ὅτι ὀφείλομεν εἰς αὐτὸν τὴν εὐλαϊκὴν καὶ ἀμερόληπτον ἡμῶν κρίσιν, πρέπει νά φθάσωμεν εἰς τὸ αἰτούμενον συμπέρασμα, ὑπερ οὐσιώδους συνοψίζεται εἰς τὰ ἐξῆς· προσήνεγκεν ὁ Καλλιγᾶς σπουδαίως εἰς τὸ ἔθνος αὐτοῦ ὑπηρεσίας· ὠφέλησε τὴν κοινὴν πατρίδα· διότι ἄλλως τί ἐνδιαφέρει τὴν κοινὴν συνειδήσιν ἐάν ὑπῆρξε σοφὸς ἀνεγχευτής τοῦ Ρωμικικοῦ Δικαίου, ἡ χαριτολόγος λογογράφος, ἡ μετακωνοδιότης, ἡ ἐπιστήμων, ἡ καὶ εὐφυλόγος, ἐν τούτων ἀπάντων ἐποικήσαστο περιττὴν καὶ ἄσκοπον ὑπὲρ τοῦ κοινῶ ἀγαθοῦ χάρισι· Τὰ ἀναγεννώμενα ἔθνη ἔχουσι ἀνάγκη μαρτύρων, καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτῶν οἱ μεγάλοι ἄνδρες ζητοῦσι μόνον δάριμα καὶ οὐχὶ θυμιάμα. Αἱ προνομιοῦχοι φύσεις καλοῦμεναι νά ποθηγετήσωσι τὰ μικρὰ καὶ ἀρτίστατα ἔθνη ἰσπανταὶ ὑπόδειγμα ἀρετῆς καὶ ἀναπαρηγησικῆς, οὐχὶ θριάμβων καὶ πλοῦτος. Ἐάν ὁ Καλλιγᾶς ἦτο σοφός, ἦμεν οὔτε θελωμεν οὔτε δυνάμεθα νά διακριθετήσωμεν εἰς αὐτὸν τοῦτο. Ὑπάροισιν ἐπιστήμονας ἐν Ἀθήναις, ὃν τὰ ὀνόματα ἀναφέρομεν μετὰ σεβασμοῦ, οἵτινες κρί-

[Ἐπεται τὸ τέλος]

Α. Ι. ΜΑΝΟΥΣΟΣ

ΣΕ ΜΙΑ ΣΦΑΚΙΑΝΟΠΟΥΛΑ

Τὴν ὥρα ποῦ μὰς δέχτηκε τὸ ροτερό ἀγοριάλι,
Μέσ' στὰ Σφακιά, μὲ μέθυσαν δυὸ μαδρα μῖτια κόρης
Ὅπου κρυφὰ μ' ἀντίκρυζαν ἀπόνα παραθόρι.

Ἐπῆρα τὸν ἀρήφορο νὰ βγῶ στὸν Καλλικράτη
Καὶ τὸ κορμί μου εἶν' βαρὺ, βαρὺ σὰν τὸ μολίβι,
Μὰ πειὸ βαρεῖα εἶρε μὴ πληγὴ ποῦ ροιῶθω στὴν καρδιά μου.

Σ' ἔρα λιθόρι ἐκάθησα γιὰ ν' ἀνασάω ἄργο
Κι' ἔρρηξα μὴ στερητὴ ματιὰ κατὰ τὸ παραθόρι,
Καὶ μὲ καημὸ παληκαριοῦ κι' ἐρωτευμένον εἶπα:

«Σφακιανοποῦλα μου ὦμορρη, μὲ τὰ δυὸ μαδρα μῖτια,
Εὐχῆσομ με στὸν δρόμο μου ποῦ πάω νὰ εὐτυχήσω
Καὶ νάρθω πάλι στῶν Σφακίων τὸ ροτερό ἀγοριάλι.

Μὴ χάρι ἀπὸ τὸν κόρη σου θὲ νὰ ζητήσω τότε:
Ἐκεὶ στὴ φτωχικὴ ἐκκλησιά, στὸ Μπρόσγελομ τὴν ἄκρη,
Τοῦ γάμου μας τὰ στέφανα νὰ βρέξῃ μ' ἕνα δάκρυ!»

Αὐγούστος 1896.

Λάμπρος Ἄσπότης.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ISIS

Σ. Δ. Ο. Μεταξύ των χειρογράφων του πρό τριακονταστής περίπου καταλιπόντος τον βίον αειμνήστου Νικολάου Φλογαίτου, ζμα δε των πρωταγωνιστών της ελληνικής νομικής επιστήμης, πρώτου δε διοργανωτού και θεμελιωτού της δικαστικής υπηρεσίας εν Ελλάδι, εuréθησαν εν άλλοις και κωμικά τινα πρωτότυπα στιχογραφήματα έκπονηθέντα υπό αυτού εν νεαρωτάτη ηλικία εν Οδησώ πρό της έναρξεως του ισραύ άγώνος. Των ποιημάτων τούτων, εύμενως χρηρηγηθέντων ήμιν υπό του υιού αυτού κ. Θεωδώρου Φλογαίτου, αρχόμεθα σήμεραν προθύμως της δημοσιεύσεως ου μόνον διά την ιστορικήν αυτών τρόπον τινά υπό της φιλολογικήν και ήθικήν έποψιν άξίαν, αλλά και διά την απαράμιλλον αυτών χάριν, καταρτίζουσιν ότι ο εύδοκίμσας εν τοις δπλοιοι και εν τή επιστήμη του δικαίου πολυείβετος άνήρ διεκρίνετο ου ήττον και επί κωμική εύφύα.

ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΡΟΚΟΠΑΙΟΥ Κατά την α' έβδομάδα της Τεσσαρακοστής τῷ ISIS

Τὸ Γεροπροκοπάκι
Τὸ ἅγιον Γερωντάκι
Πῆγε 'ε τὴν Ἐκκλησίαν
Μὲ καθαράν καρδίαν
Γιὰ νὰ ἔαγορευτή.

Κράζει τὸν Παπαγιάννη
Λέγει τ' ὡς ἐδῶ φτάνει
Τὰ ἀμαρτήματά μου
Καὶ τὰ πειρά κακά μου
Ἦσαν τὴν κεφαλὴν (α)

Ὅλα θὰ τὰ ξεράσω
Ἐμπρός σου γιὰ νὰ φθάσω
Τὴν ἅγιαν κοινωίαν
Νὰ πάρω καὶ εὐλογίαν
τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Πολλοὶ μὲ κατακρένουν
Καὶ ἀδικὰ μὲ πικραίνουν
Μὲ λέγουν καταλάλον,
Ψεύστην, σερέτην, ἄλλον.
Δόλιον, πονηρόν.

Φιλάργυρον μὲ κράζουν,
Προδότην μ' ὀνομάζουν,
Φιλόνεικον, ἄχρητον
Καὶ βρωμερόν ἀγγεῖτον.
Μὰ μὲ συκοφαντοῦν.

Μὲ λέγουν τοκογλύφον
Ἄχորταγίας σκίφον
Πῶς τάσπρα μ' δὲν χαρίζω
Ἄλλὰ πῶς τὰ δανεῖζω
Πρὸς δύο τὰ ἑκατόν.

Ἀσπλαγχνος δὲ πατέρας
Εἶμαι καὶ φρικτὸν τέρας,
Γιατὶ ὄλο τὸ βίός μου
Ὅ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος γυιός μου
Δὲν δίδω νὰ τὰ φᾶν.

Σκευὸς τοῦ Διαβόλου
Κακοὺ πολλοὺ τοῦ ἔλου
Ποῦ 'ε τὴν Ὀδίσσαν βράζει
Ἄττιον καθεὶς μὲ κράζει.
Μὰ μὲ συκοφαντοῦν.

Ὅλας αἱ φλυαρίαι
Καὶ αἱ κατηγορίαι
Ἦ ὁ κόσμος μὲ φορτῶνει
Καὶ 'ε τὴν καρδίαν πληγῶνει
Εἶναι συκοφαντία

Ὅλγαις ἀμαρτίαις
Ἐχω ἄλλὰ βραδείαις
Ποῦ νύκτα καὶ ἡμέρα
Μοῦ τύπουν τὴν γαστέρα (β)
Νὰ σοῦ εἰσαγορευθῶ.

Πολλάκις τὴν Τετράδην
Ψάβ' ἔφαγα καὶ λάδι
Κ' εἰς τὴν ἀκολουθίαν
Ἐσπερόν καὶ λειτουργίαν
Πῆγα ὀλίγ' ἀργά.

Μὲ χέρια λερωμένα
Μὲ πόδια λασπωμένα
Θυμιάματα μ' ὀλίγα
Νὰ μεταλάβω πῆγα.
Αὐτὰ 'ναι τὰ κακά.

Αὐτὰ ὁ Παπαγιάννης
Σάν ἀκουσε, τί κάνεις,
Ὡ τέκνον μου, τοῦ λέγει,
Κ' εὐθὺς μαζύ του κλαίγει
Καὶ τὸν παρηγορεῖ.

Δὲν εἶναι αὐτὰ ἄμαρτίαις
Διὰ ἀπειπισίας.
Εἰς τὸν εὐσπλαγχνόν Θεόν μας
Πρόσεπε καὶ Χριστόν μας.
Θέλει σ' ἐλεγθῆ
— 332 —

Μίαν φοράν ἑπτάκις
Καὶ ἄλλ' ἑβδομηκοντάκις
Εἶπε νὰ συγχωρῶμεν,
Ὅταν μάλιστα δοῦμεν
Καμμίαν προσφοράν

Καὶ ἡμεῖς ἑπτακοσιάκις
Καὶ δύο φοραῖς ἑπτάκις
Ἀφίνουμεν τὰ λάθη
Τ' ἀμαρτωλοῦ καὶ πάθη
Ὅταν χρυσοροφή.

Ἀλλοίμον' δέσποτά μου,
Λέγει, τ' ἀκούν ταυτιά μου;
Τολμήας πωλεῖς τὰ θεῖα
Ἀυτὴ 'ναι ἀμαρτία
'Αἰτία καθαρισμού.

Τέκνον μὴν ἀμαρτάνης
λέγει τ' ὁ Παπαγιάννης.
Εἰς μόδον εἶναι τώρα
Τὰ τάγματα καὶ δῶρα
Καὶ εἰς τὸν οὐρανόν.

Κι' ὁ Πέτρος σοῦ ἀνοίγει
Πλιὸ εύκολα καὶ κλείγει
Πόρταν τοῦ Παραδείσου
Ἄν φέρης τὸ πουργί σου
γεμάτ' ἀπὸ φλωριά.

Καὶ ἡμεῖς οἱ ὑπηρεταί
Θεοῦ καὶ οἱ εὐχέται
Πρέπει νὰ κακοζῶμεν
Καὶ πάντα νὰ πεινούμεν
Ἀπὸ ἀνευλαθείας;

Αἰ τί ὧν ἄς ἀναβαίνουν
Ἐ τὸν οὐρανόν κι' ἄς μένουν
Τοῦ θύματος δῶ κάτω
Κάνε τὰ κόκκαλά του
Καὶ κρέατα γιὰ ἡμάς

Πρόθεσις, λειτουργία
Παράκλησις καμμία,
Ἄγιασιός, βαπτίσια,
Γάμοι κι' ἄραδωνίσια
Δικά μας εἶν' φαγιά.

Ἢ νιὰ φιλοσοφία
Πολλ' ἔφερε ζήμια
Εἰς τὸ Ιερατεῖον.
Μὰς μένει ἔμμος τὸ θεῖον
Ποιμνιον τῶν ἐκλεκτῶν.

Σὺ δ' ἐν Χριστῷ παιδί μου
Ποῦ νάχης τὴν εὐχή μου
Φεύγε τοὺς ἄθειστας,
Βλασφημοὺς Βολταίριστας
Ζῆρε πάντα πιστός.

Κι' ὁ γέρος λέγει «Ἄς εἶναι
Ἀναπαυμένος μείνε
Κι' εἴ, τι καιρὸς κι' ἂν πάρη
Τὸ 'να σου σαραντάρι
Θὰ τέχης κι' ἀπὸ ἡμέ.

Καὶ ἔτσι συγχαρημένος
Λέγει καὶ εὐλογημένος
Νὰ ζήσης 'ε τὸν αἰῶνα
Ἄνοιξιν καὶ χειμῶνα
Παρὰ Πατρός καὶ Υἱοῦ.

Τὸ χέρι του τοῦ ἴγγιζει
Μεσα του μουρμουρίζει
Τὸ λύση καὶ τὸ δέση
Ἐπειτ' ἀφένονται σοι
Φωνάζει καὶ Ἀμήν.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΦΟΙΝΙΚΕΣ ΕΝ ΣΟΥΜΑΤΡΑ

Αἰ ἐν Σουμάτρῃ εύρεθεῖσθαι πρό τινος χρόνου φοινικικά ἐπιγραφικῶ ἐδώκαν ἀφορμὴν εἰς πλείστας ὅσας εἰκασίας περὶ τοῦ πλοῦ τῶν ἀρχαίων πρὸς τὴν ἐν τῇ νατιοκατολικῇ εὐραχίῃ τῆς Ἀσίας κειμένην νήσον ταύτην. Ἡ «Ἐφημερίς της Γεωγραφικῆς Ἐταιρίας» τοῦ Λονδίνου δὲν διστάζει νὰ ὀρίσῃ τοὺς χρόνους τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ὡς ἐποχὴν τῆς μεταβάσεως τῶν Φοινίκων εἰς Σουμάτραν. Ἐπειδὴ δὲ μεταξὺ τῶν ἀνευρεθεισῶν ἐπιγραφῶν εὐρίσκονται τύποι κυπριακοὶ ὅμοιοι πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς τοῦ Κιτίου, ἐπειδὴ προσέτι τὰ γράμματα τῶν ἐν Σουμάτρῃ φοινικικῶν ἐπιγραφῶν φέρουσι τὰ ἴγνη τῆς ἐπ' αὐτῶν ἐπιδρώσεως τῆς ἀπ' ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιά ἐλληνικῆς γραφῆς.

Ὁ Μ. Ἀλεξάνδρος παρεκολούθησε, κατὰ τὸ δυνατόν αὐτῷ, μετὰ τοῦ περὶ στρατεύματος τὴν παρχλίαν, ἣν ὁ στόλος αὐτοῦ περιέπλεε καὶ ἧς πᾶσα εὐχὴ ἐγείρω; διατάξῃ τὴν ἰδρυσιν ἀποθηκῶν ὅπως τὰ πληρώματα καὶ τὰ πλοῖα εὐρίσκουσιν ἐν αὐταῖς τὰ ἀναγκαῖα αὐτοῖς ἐφόδια. Τῆς παρχλίας δὲ ταύτης ὁ Νέαρχος οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀπεσπάσθη καθ' ἕνα τα αὐτοῦ τὸν πλοῦν καὶ μάλιστα τῶν αἰκῶν τῆς Γεδρωσίαις, ἐν ἧ ἔσχε σεῖρῃν περιπετειῶν λεπτομερῶς γνωστών. Μετὰ τὴν συντέλειαν τοῦ πλοῦ τούτου εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ Ἀλεξάνδρος παρεσκευάσε δευτέρῃν ἐκδρομὴν ὑπὸ τὸν διακεκριμένον ναύαρχόν του· ἀλλ' αὐτὸ καὶ τὴν φοράν ταύτην δὲν πρόκειται περὶ τῆς

(α). Ἡθελε νὰ εἴπῃ «ὑπερῆσαν τὴν κεφαλήν». (β). Ἡθελε νὰ εἴπῃ «τὴν συνείδησιν». Σημειώσεως τοῦ ποιητοῦ).

πρὸς τὴν ἀντίστροφον φοινικικὴν συνθήκαιν, συμπεραίνει ἐκ τούτων ἡ ρηθεῖσα ἐφημερίς, ὅτι αἰ μὲν ἐπιγραφικῶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν τετάρτην π. Χ. ἑκατονταετηρίδα, οἱ δ' ἐπιγρησαντες τὸν εἰς Σουμάτραν πλοῦν Φοινίκας ἀνήκον εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Νεάρχου διοικούμενον στόλον τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἐν ᾧ καὶ πλείστοι Κύπριοι ὑπῆρτον. Δὲν θεωρεῖ μάλιστα ἀπίθανον ὅτι αὐτὸς ὁ Νέαρχος ἐκ τῶν παρχλιῶν τῆς Γεδρωσίαις, τοῦ σημερινῆς δηλαδὴ Κελλάτ καὶ Μειράν, μετέβῃ εἰς Σουμάτραν, διακόψας τὸν πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον πλοῦν αὐτοῦ.

Ἐλπίζομεν ὅτι ἡ ἀκριβὴς ἀνάγνωσις καὶ δημοσίευσις τῶν φοινικικῶν ἐπιγραφῶν τούτων θέλει ρίψῃ φῶς ἄπλετον ἐπὶ ζητήματος λίαν ἐνδιαφέροντος τὴν γεωγραφικὴν καὶ τὴν ναυτικὴν ἱστορίαν.

Ἀπὸ πηλικοῦ ἐν ταῖς τυγχάνει βέβαιον ὅτι οἱ μὲν Φοινίκας ἀρχαῖοτάτα ἐπλευσαν πρὸς τὰς Ἰνδικὰς νήσους, ὁ δὲ περίπλους τοῦ Νεάρχου περιούρησε μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τοῦ μυχαῦ τοῦ Περσικοῦ κόλπου. Παρὰ τῷ Ἀρρικῶ εὐτυχῶς περιστάζεται πλήρης ἡ περιγραφὴ τοῦ ναυτικοῦ ἔργου τοῦ Νεάρχου. Ὁ Κρῆς οὗτος ναύαρχος, πρόδρομος τῶν Κολούμβων, τῶν Διὰ καὶ τῶν Δεγκάμα, καθελύσας τὸν δικταγῆ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ναυπηγηθέντα ἐπὶ τῶν ὀρθῶν τοῦ Ἰθάσου, προκατοῦμο τοῦ Ἰνδοῦ, στόλον κατέπλεε δι' αὐτοῦ τὸν Ἰθάσον καὶ τὸν Ἰνδὸν καὶ τέλος εἰσέπλευσεν εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὀκεανόν, σπειθῶν πρὸς τὸν ναυκὸν τοῦ Περσικοῦ κόλπου, πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐφράτου καὶ Τίγρηςτος ὅπου ἐμελλε νὰ συναντήσῃ, κατὰ ρητὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὰ διὰ ἔρηρος ἐκ τῆς Ἰνδικῆς ἐπιστρέφοντα στρατεύματα, ὧν ἤγετο αὐτὸς ὁ Ἀλεξάνδρος. Ὁ πλοῦς οὗτος, ἀποτελῶν μέγιστον ὄγκον εἰς τὰς διὰ θηλάσσης ἀνακλιθεῖς, συνετελέσθη ἐντὸς ἐκατῶν τριακοντα ἡμερῶν, ἐξηρευνήθησαν δὲ κατ' αὐτὸν καὶ περιεγράφησαν παράλια τετρακοσίων καὶ πλέον λευγῶν. Σκοπὸς τοῦ πλοῦ τούτου ἦτο ἡ ἐγκατάστασις θαλασσίαις συγκοινωνίαις μεταξὺ Ἰνδικῆς καὶ Μεσοποταμίας, ἣν ὁ Ἀλεξάνδρος ἤθελε νὰ καταστήσῃ κέντρον τοῦ ἀπεράντου αὐτοῦ κράτους.

Ὁ Μ. Ἀλεξάνδρος παρεκολούθησε, κατὰ τὸ δυνατόν αὐτῷ, μετὰ τοῦ περὶ στρατεύματος τὴν παρχλίαν, ἣν ὁ στόλος αὐτοῦ περιέπλεε καὶ ἧς πᾶσα εὐχὴ ἐγείρω; διατάξῃ τὴν ἰδρυσιν ἀποθηκῶν ὅπως τὰ πληρώματα καὶ τὰ πλοῖα εὐρίσκουσιν ἐν αὐταῖς τὰ ἀναγκαῖα αὐτοῖς ἐφόδια. Τῆς παρχλίας δὲ ταύτης ὁ Νέαρχος οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀπεσπάσθη καθ' ἕνα τα αὐτοῦ τὸν πλοῦν καὶ μάλιστα τῶν αἰκῶν τῆς Γεδρωσίαις, ἐν ἧ ἔσχε σεῖρῃν περιπετειῶν λεπτομερῶς γνωστών. Μετὰ τὴν συντέλειαν τοῦ πλοῦ τούτου εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ Ἀλεξάνδρος παρεσκευάσε δευτέρῃν ἐκδρομὴν ὑπὸ τὸν διακεκριμένον ναύαρχόν του· ἀλλ' αὐτὸ καὶ τὴν φοράν ταύτην δὲν πρόκειται περὶ τῆς

Σουμάτρας καὶ τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, ἀλλὰ περὶ τῆς Ἀρκτίαις ἧς τοὺς λιμένας παρεσκευάσθη ὁ ναύαρχος νὰ συνδέσῃ εὐρωπαϊκῶς μετὰ τῆς Βαβυλώνας. Εἰς πάντα ταῦτα δυστυχῶς ἐθεσε τέρμα ὁ κίνηδιος θάνατος τοῦ βασιλέως καὶ ἡ μετ' αὐτὸν ἀνάμιξις τοῦ ναυάρχου εἰς τὰς ἐρδαις τῶν δικηγῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ὁδὲ ἦτο δὲ δυνατόν νὰ διακοπῇ τὸν περὶ τὴν Γεδρωσίαν πλοῦν αὐτοῦ, ὁ Νέαρχος, κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς «Ἐφημερίδος της Γεωγραφ. Ἐταιρίας τοῦ Λονδίνου», ἐν ἀνακλιθὴ τῶν περὶ ὀλιβηρον τὴν Ἰνδικὴν περιπλοῦν καὶ τὸν διὰ πλοῦν εἰς τὸν Ὀκεανὸν μέχρις Ἰνδοίας, χωρὶς τοῦ σπουδαιότατου τούτου γεγονότος νὰ κηρυχθεῖται ἐν τῷ ἡμερολογίῳ αὐτοῦ ἐπὶ τῇ βάρτῃ τοῦ ὅποιον γράξῃ ὁ Ἀρρικῶς, καθ' οὗ οὐδένα λόγον ἔχομεν νὰ δυσπιστήσωμεν. Ὁ Ἀλεξάνδρος ἄλλως ἀνήσυχως ἀνέμενε τὸν στόλον αὐτοῦ προπορευθεὶς εἰς τὰ παρὰ τὸν Πασιτίγγιν καὶ τὸν Εὐλαῖον ποταμῶν, καὶ τοῦ Ἀρρικῶ συνηύθη ἡ ἀφήγησις συνάδει πληρέστατα μετὰ τῆς λογικῆς. Ἐὰν ὁ Νέαρχος διέκοπτε τὸν ἐρῆσιν Γεδρωσίαν περιπλοῦν, ἔνα πλεῖστα εἰς Σουμάτραν καθ' ὅν τρόπον ἀνατολικῶς ἐβραδυπόρει δὲν ἤθελε προσθάσῃ ζῶντα τὸν Μ. Ἀλεξάνδρον.

Ὅτι ὅμως οἱ Φοινίκας ἐπλευσαν πρὸς τὰς Ἰνδικὰς νήσους περὶ τούτου οὐδεμίαν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφισβήτησις. Βεβαίως δ' ἐπλευσαν καὶ πρὸ τῆς τετάρτης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος καὶ μετ' αὐτῶν οἱ Κύπριοι, οἱ κυριώτατοι τῶν Φοινικῶν ἐν τοῖς ναυτικῶς συνεργάται.

Οἱ Φοινίκας ἐγένοντο κύριοι της Ταπροδάνης, ἀσυγκρίτως τῷ λόγῳ ἐγγυτέρως της Σουμάτρας ἢ ὁ Ἰνδὸς παρ' ὅν ἔστη ἡ ἐλληνικὴ ἀκτάκτητις, πολὺ πρὸ τῶν στρατειῶν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς δὲ ἀκόμη τοῦ Σολομῶντος, 1025 π.Χ., ὁ βασιλεὺς τῆς Τύρου Χιρᾶμ ἐκλεγε μετὰ τοῦ βασιλέως τούτου τῶν Ἰουδαίων συνθήκαιν, δι' ἧς ἀνελάμβανε νὰ φέρῃ ἐκ τῶν Ἰνδιῶν χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἔλλα πολυτίμητα, χρήσιμα εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ἐν Ἰεροσολύμοις ναοῦ. Οὐδόλοιο δ' ἀπίθανον ἢ Σουμάτρα νὰ εἶναι ἡ περιλάλητος Ὀσίρ, ἐξ ἧς τὰ φοινικικὰ πλοῖα μεταφέρον εἰς λογαριασμῶν τοῦ μεγαλοπρεποῦς Σολομῶντος τὸν ἐλεφαντόδοντα, τοὺς πολυτίμους λίθους, τὴν ἐκλεκτὴν ξυλείαν, τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον. Περὶ τούτου ἴσως μᾶς εἴπωσί τι αἰ ἀνευρεθεῖται φοινικικὰ ἐπιγραφικὰ.

Ἐκ τῶν Ἑλλήνων θαλασσοπόρων πρότος διαπλεύσας τὸ μεταξὺ Σουμάτρας καὶ Μαλάκκας στενὸν εἶναι Ἀλεξάνδρος τις, ἐν τῇ πρώτῃ μ. Χ. ἑκατονταετηρίδι ἀκμάτα, περὶ οὗ εἶναι ἐξηκειωμένον ὅτι ἐβλήθη μέχρι τοῦ Γιάν-Τσε-Κιάγκ ποταμοῦ τῆς μεσημβρινῆς Σινικῆς. Ἀνακινούμενος ἐν τούτοις τὴν ἐκδοσιν τῶν φοινικικῶν ἐπιγραφῶν.

Κ. Ν. ΡΑΛΟΣ

Καθηγητὴς τῆς Νομισμῶν Ἱστορίας ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Ἀδελφῶν

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΑΡΑ

Ακόμη βύσκει εις τὰ στήθη του — δύο χρόνια τώρα — ο πόνος ο άκούητος και τόν κλονίζει άκόμη ή άντραχιλία του κι-σθαίνθηκε τήν ώρα που κατέβηζαν στον τάφο τήν γυναίκα του...

Εξώσε με τήν μόνη παρηγοριά που του έδωσαν ο θεός — ένκ ώμοφο, παχυλό, έως τεσσαράριον χρόνων χαριτωμένο κοριτσάκι. Η μόνη χαρά του πατέρα ήταν να γελάη το παιδί του και να παίξη μ' αυτό για να λησμονη τή σκληρή του ήφρανε...
Πόσο τό άγαπή! Άν δέν ύπηρεε κι αυτό, ή λύπη θα τον έλεε τώρα σθανώνση.

Απόγευμα άνωστο λιμένα. Ο Μάης σκορπίζει γύρω άπεραντη ευωδία. Το κοριτσάκι εις τόν κήπο του σπητιού χοροπιδάει σάν τό άφτέρουγο πουλί: τὰ μικρά του στήθη πλημμυρίζει της ζωής τό ήδονικό άνάσασμα. Ο πατέρας από τό παράθυρο τό βλέπει με χαμόγελο γλυκό στοργής και δέν χορταίνει. Είς τὰ ματάκια του βλέπει τὰ χαριτωμένα μάτια της πεθαμένης γυναίκας του και στο χαμογέλιο του ζωγραφίζεται εκείνης τό ήδολο γέλιο...

Με τή γλυκιά φωνή του τόν φωνάζει και σηκώνει τὰ χεράκια του και θέλει — τό νομίζει εύκολο τό μικρό του μυαλό — να τόν άγκαλιάζη. Άπλώνει κ' εκείνος τό δικό του χέρι από ψηλά, μα ή απόστασις δέν λογαριάζει στοργή, και τὰ δύο άγκαλημένα χέρια δέν άνταμώνονται και έτσι τό ένκ χέρι τό τρυφερό δείχνει τόν ουρανό — της μητέρας τήν ψυχή — τό άλλο κρεμιέται άποστακμένο προς τή γη, που τό γούμό της έχει ζωσμένα τό σώμα της γυναίκας του.

Παίζουν χαριτωμένα ο πατέρας με τό παιδί.

Η άδωνική κλώνει τόν πόθο και ο πόθος ο άφθαστος κλώνει τήν στοργή. Όσο βλέπει τό παιδάκι ότι δέν εβάνει τόν πατέρα του, τόσο χαμογελάει, νοιώθει τό άδύνατον και έμπαίζει τή προσπαθειά του και σηκώνεται εις της μύτες τών μικρών γοδιών του, τανίζοντας τὰ μικρά τ ο δάκτυλα, ολίσιχα τεντωμένα, ενώ τό γέλιο τό άθφο στολίζει τὰ κόκκινα χείλη του. Κι' ο πατέρας όσο βλέπει τό παιδί του να γελάει — και είνε άκριβό — τό γέλιο στα χείλη του όρρανοσ — τόσο ούδένει τό παιγνιδιάρικο άσπτετο.

Και όταν εκείνος κορρασκόμενος έκούβετο εις τό βήθος του παραθυρού, εκείνο έφώναζε: — Μπαμπά, τό χεράκι σου!... και έφάνταζε μέσα εις της άνταλένιας φούσκιες τών μηχανιών του τό άσπρο, τό παχυλό χεράκι του.
Και όταν τυχόν έκκλιε πώς δέν άκουεν

εκέινος άμεσως, μονο και μονο δια ν' άκούη τήν γλυκιά φωνή της κόρης του: — Κατεργάρη μπαμπά, έφώναζεν, έλα λοιπόν, δός μου τό χεράκι σου!..

Παίζουν, παίζουν αδιέκοπτα. Η αυρά ή λεπτή φέρεει πυκνά τό άρωμα τών ρύδων και τών άγιοκλημάτων μέχρι του πατρός. Οραρείς ότι ή μέθη ή λουλουδένια φτάνει έως εκεί για να πλαισιώση τή λατρευτή μέθη της πεθαμένης γυναίκας του. Και εκείνος τότε, μεθυσμένος από τή χαρά του παιδιού του, από τή μυρωδιά τών άνθών, από τή άνάμνησι της γυναίκας του, χαλιωμένος, ναρκωμένος, σε άλλη σφαίρα, σάν να ζη σε άλλη ζωή, άπλώνει με όρμη τό χέρι από τό παράθυρο προς τὰ κάτω και με τό άλωμα του χεριού τό σώμα σιέται, ξερεύνει.

Τό παιδί σηκώνεται στα νόγια τών ποδιών του. Άπλώνει τό χέρι κορρασκόμενο πειά, χωρίς τό χαμόγελο να λείψη. «Α, πόση χαρά θα είχε, πόσο αληθινή θα έγελούσε, άν έπικνε έπειτα από τόση προσπαθειά τό χέρι του μπαμπά του!» Αυτή ή σκέψις έπέερσε τρελλά από τό πνευμα τό πατέρα. Και ή στοργή τόν τυρλώνει. Τό νομίζει εύκολο. «Ω, όταν παλυκαγκάει ένκς πατέρας δέν έχει ούτε τό μυαλό ένκς μικρού παιδιού. Νέο κύμα από άρωμα, νέα ζάλη, νέο ζάπλωμα του χεριού, αλλά και τελευταίον. Σκύβει φοβερά, βλέπει τό παιδί του να χαμογελά ένκ παραξένο γέλιο που έμοιαζε σάν κλάμα. Ο φόθος, ή έλπις, ή πλήρωσις του πόθο, τό τρεμούλιασμα του πατέρα, τό παράξενον εκείνο θέαμα, έλα έζωγραφίζοντο εις τό γελαστό πρόσωπο του παιδιού. Και εις τό γέλιο του, με ένκ χαμόγελο κι' αυτός γιατί έπλησίαζε τό παιδί του — τή μητέρα του, — καρτακουλάζεθε από τό παράθυρο, πέφτει εις τή λιθαστρομένη αλλη, ενώ τό χέρι του άκόμη μένει τεντωμένο προς τό μονάκριβο όρρανό του.

Άκουήθηκε ένκς κρότος ξερός, σπκρακτικός, απαράλλακτα σάν τό κρότο όταν έρριγαν τό χέμα εις τό φέρετρον της γυναίκας του.

Δέν άνακνέει πλέον ο πατέρας. Είς τὰ μισοκνημένα χείλη του σμίγει ή άγωνία του θανάτου και ή χαρά συγχρόνως ή τελευταία της πατρικής στοργής.

Άλλά τό παιδί γελάει τώρα έντελωδ. Τά μεγαλούδικα του φουσκώνουν, ενώ τό ξαφνικό ριγος του παραξένου θεάματος έσβυσε τό ροδιό χέμα τών παρειών του.

Πλησιάζει, σκύβει και πιάνει τό χέρι του μπαμπά — που τόσο τό εδασάνισε — θερμόν άκόμη, απαλόν.

Τόν σκουτζ, αλλά τίποτε. Και τώρα πλέον, σάν να κατκλαυθεί και αυτό τό μικρό παιδί ότι ο πατέρας του απέθανε,

άλλα τουλαχιστον με άγκλλιέσι, διότι και με τόν θάνατόν του άκούη έγχορσεν έν επί πλέον μειδιχα του παιδιού του, φωνάζει γελώντας, ενώ ή μυρωδιά του άγιοκληματος έφθνη περιζώνε τόν νεκρόν...

— Μπαμπά, δέν μιλάς;... Έλα μίλα λοιπόν, κατεργάρη!!...

Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΘΕΑΤΡΑ

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΙΑ'

Του ήταλοσ καλλιτέχγου Dominicci ή ιδιοφυία άνελαμφεν ειως πρωτότυπος και ιδιόχουσα κατά τήν διδασκαλίαν της πενταγράκτου τραγωδίας «Λουδοβίκος ΙΑ'» του γάλλου ποιητού Casimir Delavigne. Ήκούσαμεν αυτού έρμηνεύοντος του Σκιζπηρ τὰς καλλίστας τραγωδίας και νεότερα κοινωνικά δράματα, ήδυνήθημεν δέ ούτω να λάβωμεν ιδέα, ακούοντες σαφώς της ήταλικής σχολής, ήν φαίνεται τιμών ο κ. Dominici. Η σχολή αυτή εις ήμας δέν είνε ξένη: οι καλλιστοι τών ήμετέρων ήθοποιών έν αύτῃ εξεικιδεύθησαν, έντεθεν δέ τό παράρροον, υπερβολικόν και βίσιον της υποκρίσεως, έπιζητούσης τήν έντύπωσιν εις τήν ισχύν μαλλον και τήν ένταση, ή εις τήν φυσικότητα τήν απλότητα. Άν ή μέθοδος αύτη, εις τὰ νεότερα δράματα, προσκρούει εις τήν αντίληψιν της συγχρόνου ζωής, τούαντίον εις τὰσαιτηρεια έργα φαίνεται ως ή μόνη άρμόζουσα προς έκφρασιν τών πολυπλόκων και ισχυρών συναισθημάτων, τών υπερβολικών και σωρευμένων εικόνων, τών βιαιών, οδυνηρόν και άγχλινιώτων πύθων, δι' ών άπεικονίζονται τὰ δρώντα πρόσωπα. Μεθ' όλον της υποκρίσεως τό τέλειον και έν τῷ «Θελέλω» και ιδίως έν τῷ «Άρις» ο κ. Dominici κατέλειπεν εις ήμας έντύπωσιν κατά τι άρστρον: αι μεγάλα αυτά προσποποιήσεις της άγρίας ζηλοτυπίας και της κωνίας πόλτις του ήταλικού προς τήν στενήν πραγματικότητα δέν άνεπαρέστησαν πρό ήμών ως τὰς έφκντάθημεν: έκαστος έν εκυτώ ήδεν διακροφω εικόνα, προς ήν πάζα άλλη, μη σύμφωνος, φαίνεται ψευδής ή γλιερή, υπερβολική ή μονότονος. Άλλ' εις τόν «Λουδοβίκον ΙΑ'» ο κ. Dominici κατέδειξη καθ' ήμας ύπέρροος, κατρωθώσας έναργώς να άπεικονίση τόν χαρακτήρα αυτού.

Περί του Λουδοβίκου ύπέρροουσι δύο, κατά πολλά αντίτιθέμενοι, εικόνες. Ο πρώτος είνε ο τὰς βλέπει εύρος βασιλεύς, ο διοργανωτής, ο νομοθέτης και θεμελιωτής της γαλικής δυναστείας, ού τήν μεγάλην μορφήν άνεπαρέστησεν ο Michelet διά της ποιητικής αυτού φράσεως. Ζών εις χρόνους, καθ' ος ο φρουδαλισμός έκυριάζει, οι δέ δοσικες και κόμητες,

ισχυρότεροι αυτού του βασιλέως, επέβαλον εις αυτόν τήν θέλησιν των και έσχημάτισον ιδία κριτικά άνεξάρτητα, υπό ιδίων διατιθέμενα νόμων και θεσμών, ήσθάνετο εκυτόν κωνίας τεταπεινωμένον, άνίσχυρον και άσθενή. Εύρισκον πανταχού τήν προσδοσίαν και τήν άγνωστοσύνην, μη δυνάμενος να άντιπαλίσση έκ του φανερού, ήναγκαζέτο να προσεβήρ εις τόν όθλον, εις τήν άπάτην, τό χρέμα και τήν σκληρότητα.

Ο άλλος Λουδοβίκος ΙΑ', είνε ο τών θρόλλων και τών παραδόσεων, σκοτεινός και άπίσιος ήγεμώ, άσπλαγγος και σκληρός, ον ή χαρά ούδέποτε έχαρίετισεν. Οτις τὰ θέματα αυτού ανέκλειεν εις σιδηρά κλωδία επί έτη και ού κι αυστηρότατοι και άσφαλείς έδακίσεις ανέπικον τόν τρόμον και τήν κατάπληξιν. Είνε ο γρηκός τύραννος του άσματος του Beranger, ο έπιβάλλων εις τούς άγρότας τούς χορούς, τήν χράν και τήν εύχαρίστησιν, ενώ ο ίδιος διαφάνετο ένόστο όπισθεν τών σιδηρών κινκλιδίων του έρημικού αυτού άνκτάρου, ώς έμφάνισε του άλλου κόσμου, αίσθησις και τρυφερά.

Τόν Λουδοβίκον τούτον τών πεκαδόσεων, άνπαριστῃ ή τραγωδία του Κιζιμίρ Δελβιν τραγωδία μαλλον ρομαντική άγ: τούσον διά τήν έκφρασιν, όσαν διά τόν εξεικονισμόν τών ήρώων. Ο Λουδοβίκος έμφανίζεται καθ' ήν εποχήν, κατβεβλημένος έκ του γήρατος και της παραλυτίας, εξεκαλουθεσ ούγ' ήττον να τρέφου τό μέγα αυτό όνειρον, τό κατταρδύξαν αυτόν κατά τόν βίον του. Τὰ λοιπά έν τη τραγωδίῃ έπισόδια, ο έρωσ του Δελφίνος προς τήν Μαρίαν, τήν θυγατέρα του ιστοριογάρου Commines και του νεκρού δουκά της Νεμούρ, άρχαιοτέρου οίνει κατά τὰ αισθητά και τὰς ιδέας μακρησίου Posa, ο ρομαντικός χαρακτήρ είνε παραποιησιν, όπως εξάρσει τήν μορφήν του Λουδοβίκου. Η ψευδής αυτού άγαθήτης, ή προσποίηση, ο φόθος του θανάτου και της προσδοσίας έν εκάστη σκηνῃ κατκαίνονται. Η προβαία του Δελφίνος, άνκλαβόντος να εκπλήξη τήν προσπαθειάν εις αυτόν ύβριν, καθιστῃ αυτόν έντρομον, αι δέ εκδηλώσεις της υίκης αυτού στοργής τόν κατκατάρττουσιν. Αισθάνεται ότι ή ζωή όλίγον κατ' όλίγον εκρεύει αύτῷ, ταπεινώνεται, γονατίζει, έκτευει τόν Francois de Paule, τόν άύστηρόν και άμειλιχρόν έρημίτην, εξομολογούμενος τὰ πολυπληθή αύτου κκιουργήματα έν παραρροσ πυρετώδει, και έπίσητων άγωνιωδώς ύπόσχεσιν ότι θέλει άκόμη ζήση. Τὰς διαδοχικάς ταύτας φάσεις ο κ. Dominici παρουσιάζεν εις ήμας μετ' αληθείας εκπληκτικής κατώρως να μάς έμπνεύση τόν τρόμον ον έμπνέει τύραννος, μόνη τήν σκληρότητα και τό ήθον συμπερον άναγνωσίζων. Είς τὰ τρία κάλλιστα της τραγωδίας μέρη, εις τήν έρομολογήσιν προς τόν έρημίτην τών Άρδενωδν, εις τήν σκηνήν καθ' ήν ο Νεμούρ άπειλει τόν βασιλέα δια του έγγει-

ριδίου και κατά τόν θάνατον αυτού, ο κ. Dominicci απέδωκε διά χρωμάτων λαμπρών τόν παράδοσιν τούτου χαρακτήρα, τό πνευμα τούτο τό ζωρόν και άνήσυγον, του όποιου τήν μεγάλην λάμψιν δέν παρελύσε τό κατταρρόον σώμα. Σπανίως εις θέατρον εληθημονήσαμεν ούτω τήν εποχήν ήμών, τήν πληκτικήν και άνακράν, πρό ήμών δε άνεπαρέστη βίος ούτω ποιητικής και άγρος εις όν έπιθέτει τήν σφραγίδα ο βασιλεύς ούτος με τό ζοφερόν αύτου και ύπέρροον ήτανικόν, με τήν δίψαν του άίματος και τὰ μέγχα στέδια.

ΑΘΗΝΑΙΟΣ

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Όταν μεταξύ άλλων πληροφοριών περι της Άλεξανδρείας ήρώησα τόν πρώτμον φίλον όστις μοι έχρησίμευσεν ως ξενικός και περι της κίνσεως τών γραμμάτων έν τῃ γούρ; Έλαβον άπάντησιν πραγματικούς άπελπιστικόν.
— Όσο για κλιμακράδες δέν θα εύρη εδώ.

Διττωσ άπελπιστική ή άπάντησις εκείνη: και διά τήν λείν με τήν όποιαν έχρηκατρίζοντο κίπως περιρρονητικός οι άνθρωποι τών γραμμάτων και διά τήν όλην έννοιαν της φράσεως.

Τί ήμπορεί να είνε λοιπόν πόλις χωρίς κλιμακράδες, χωρίς φιλολογικήν κίνσην, χωρίς συζήτηση; χωρίς... λογακιοπάς;

Ευτύχως έκ τών ύστέρων άπεδείχθη ότι ή πληροφορία εκείνη δέν ήτο άκριής. Η πόλις ήτις έδωκε τό δνομά της εις τήν σχολήν τήν άντιπροσωπεύσασαν τήν τελευταίαν άνκλακλήν του Έλληνακού πνευμάτος, μεθ' όλην τήν σημερινή της έπίδοσιν εις τήν λατρείαν του Έρμού του Κερδώου, διατρηεί πάντοτε εκλκκήν όμολογία λογιών όστινες έντίμως εκπροσωπούσιν έν Αίγύπτω τήν φιλολογικήν της Έλληνας παρακίση κίνησιν, ως άποδεικνύουσιν δύο ήδη περιοδικά έν Άλεξανδρεία εκδιδομένα, έν η δύο ήμερολόγια, και ούχι σπανίως φιλολογικά έργα εις τὰς καθημερινάς εφημερίδας.

Είς τήν πρώτην γραμμήν τών λογιών ο κ. Οδδης, παραδόχος τύπος φιλολόγου, διδάκτωρ ένός Πανεπιστημίου της Μασσαχουσέτης, Ιταλός τήν καταγωγήν και

τό θρήσκειον. Έλλην τήν γλώσσαν και τήν κερδίαν πανθήμιον και ίσως ο πολυγραφώτερος τών Έλλήνων, είνε ο πετρακέρης τών έν Αίγύπτω λογιών. Άθροστο πολιτικά σοφώτατα ή κωνονικά παιγνιόδη, άνανώνσκονται μετὰ θρησκευτικής εύλαβείας ίδίως εις τό έσωτερικόν, όπου ή συνεργασία του κ. Οδδης είνε μία έγγύθησις διά τήν ύπαρξιν μιας εφημερίδας, ή ένός περιοδικού. Ο κ. Οδδης έχει θραυκατήν εύκολίαν εις τό γραφείν: είναι ίκανός ν' αφήση σοβαρώτατον άθροον ένός εξετάζει τούς δακτύλους που έβαλεν ή Άγγλία εις τήν πολιτικήν της Άνατολής, και να γραφή ύμνον προς τήν μητέρα, ή να γραφή δελτίον πολιτικόν περι της επιδράσεως της Άγγλίας έν Αίγύπτω, μετὰ τήν άνάγνωσιν του όποιου ν' άγονη κανείς άν ο άθρογράφος είνε ύπέρ ή κατά της κατοχής. Οποιοδήποτε ο κ. Οδδης είνε άνανηρωσικήτος ο λογιώτερος τών Αίγυπτίων λογιών, δικαίως δε άνανώνσκονται μετ' εύλαβείας τὰ δημοσιεύματά του εις τὰ όποια καταπαίεται χάρις και εύφυία πολλή.

Πεζογράφος δύο άκόμη είνε αξίσι πολλής προσοχής. Ο κ. Θεόδ. Σένος, υίος του πολλού Στεράνου Σένου, διατηρήσας εκείνου τό ύρος και τήν έκφρασιν εις τὰ διηγήματά του, διηγήματα μακρά πολυπλοκά, συμδένονται ως επί τό πλείστον εις τήν Άγγλίαν, περιλαμβάνοντα ύμνος ιδιαιτέρην τινά χράν, κίποιον άλλην βαθύτητα, άφ' όσην περιέγουσι τό ελαφρό Νεοελληνικά μας διηγήματα. Ο κ. Σένος έπίδεδομένος ήδη εις τό έμπόριον εύρίσκει και στιγμάς τὰς όποιας άπικροί εις τόν λογιόν, τὰ έργα του δε άκριδώς δια τό ιδιαιτέρον αυτό cachet το όποτον έχουν εκλύον ιδιαιτέρως άνανώνστας, έκαστης του κκοσ. Ο κ. Κωνσταντινίδης διευθυντής λικαίοσ έν Άλεξανδρεία, από καιρό εις καιρόν κοσμεί τὰς στήλας τών εφημεριδών ή τών περιοδικών δι' έργων εις τὰ όποια καταπαίει τὰς έκτενείς του γνώσεσι ίδίως και της αρχικής Έλληνικής φιλολογίας της όποιας είνε βαθύς γνώστης.

Ιδιαιτέρως άρθηκ να κάωμο λόγον διά τόν κ. Π. Γεωργίου τόν διευθυντήν του Άβερωπειου Γυννασίου. Μία του μελέτη περι Σαπφους άξίζει να άνανωσθη από όλον τόν κόσμο: με τήν βαθύτητα της μελέτης τών αρχαίων κωνόμενος με εύπλαστον χάρη ήμισα δασκαλικήν, με άκριβειαν επιστημονικής διακριθείς, ο κ. Γεωργίου άνεδείχθη δεινός χειριστής, κουφώς τατα δε ύποδείγματα ύρους και χάριτος είνε οι ενίκσιμοι λόγοι του εις τὰς εξετασεις του Γυμνασίου.

Οι πεζογράφοι δέν είνε πολλοί. Ο δικηγόρος κ. Γ. Βασιλειάδης συγγά δημο-

ΤΑ ΟΔΥΜΠΙΑ

σιεύει άρθρα του εις εφημερίδας, τὰ ὅποια διακρίνει ἐπιθετικῆς τῆς δυνάμει ἢ τις χαρακτηρίζει καὶ τοὺς διακατικούς του λόγους. Ἐκ τῶν καθηγητῶν τοῦ Γυμνασίου οἱ κ. Παζάνης καὶ Γεωργιαντόπουλος καὶ ἐκ τῶν ἐπιστημόνων οἱ κ. κ. Σοφικιόπουλος καὶ Δημητριάδης, δὲν ἀπεξίσουν κάποτε νὰ συνεισφέρουν εἰς περιοδικὰ καὶ εφημερίδας, δι' ἔργων των τὰ ὅποια ἀναγκινώσκονται μετ' ἀγάπης ἀπὸ τοὺς ὑλίγους — φεῦ! — ἀναγκινώσκονται ἐν Αἰγύπτῳ.

Ἄν ὅμως οἱ πεζογράφοι δὲν εἶναι πολλοί, οὐδ' οἱ ποιηταὶ εἶναι περισσότεροι. Ὁ οὐρανὸς τῆς Αἰγύπτου ὁ κλιματικὸς γελῶν δὲν ἐμπνέει φαίνεται ὅσον ἄλλων τόπων ὁ οὐρανὸς καὶ τὸ περιβάλλον δὲν εἶναι κατάλληλον διὰ τὴν ἀναπτύξιν τῆν λογιανουσαν εἰς τὴν ψυχὴν ποιήσιν· οὐχ ἦσαν καὶ ποιηταὶ ἐκλεκτοὶ ἐργάζονται ἐν Αἰγύπτῳ, ἀλλ' ἐργάζονται — εἶναι ἀληθές — πλείοτερον διὰ τὸ στυγερὸν των περὶ διὰ τὸ κοινόν, τῶσον σπάνια παρέχονται εὐκαιρίαι πρὸς δημοσίευσιν.

Ὁ κ. Καραμπῆς, ὁ γλυκύτερος ποιητῆς τῶν «Στίχων», οἱ ὅποιοι καὶ ἐν Ἀθήναις ἀφῆκεν ἐποχὴν, καί ποῦ — ἀριστώτατα ὅμως δυστυχῶς — δημοσιεύει κανὲν ἰδικόν του τόμα, εἰς ἡμερολόγιον Αἰγυπτιακὸν ἢ περιοδικόν, ἀφού ὁ ἐκδότης του καταβάλλει ἀγῶνας ὑπερανθρώπους διὰ νὰ τοῦ τὸ ἀποσπάσῃ. Ἄλλ' εἰς τ' ἀρχαῖα ἐκεῖνα ποιηματαίκα, πόση γραιτωμένη ἐμπνευσίς πόση ἀριστοτεχνικὴ κατεργασία! Νομίζει κανεὶς ὅτι ἀπεσπάρθησαν ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἀνθολογίαν τὰ κομψοτεχνήματα αὐτά, τῶν ὁποίων ἐν δείγμα θ' ἀναφέρω μόνον.

τῶν στίχων ἡ μελικηρίς

Ἐκ τῶν ῥοδίνων τῆς χελιδων, ἐπὶ στρωμνῆς
[Χλωροῦ κισσοῦ
ἐμύζησα χυμὸν ἠδύπνου, μελιιδῆ, ἐν τακεροῖς
φιλῆμησιν, Ἐλθετε, Μοῦσαι, ὦ μέλισσαι τοῦ
[Παρνασοῦ
καὶ πῶς ὑφαίνεται εἰπατέ μοι τῶν στίχων ἡ
[μελικηρίς.

Καμμία ὑποθέτω σύστασις, κανεὶς ἔπαινος δὲν εἶναι ὑπερβολικὸς διὰ τοὺς τέσσαρας αὐτοὺς στίχους, οἱ ὅποιοι περικλείουν μέσα των τὴν χάριν τὴν κομψότητα, τὴν μαγεσίαν.

Διὰ τὸν ἱατρὸν κ. Γνευτὸν μοῦ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία καὶ προηγουμένως νὰ ὁμιλήσω ὁ νεαρὸς ἀλλὰ διακεκριμένος ἐπιστήμων εἶναι καὶ ἀριστος μεταφραστὴς τοῦ Χάινε, εἰς τὴν μελέτην τοῦ ὁποίου ἔγει μετὰ λυτρείας ἀφοσιωθῆ, ἀφ' ἧς ἐσπούδαζεν ἐν Γερμανίᾳ. Λυποῦμαι διότι ἀκόμη δὲν ἐξεδόθησαν αἱ μεταφράσεις του αὐταὶ ἀπὸ

τὰς ὁποίας τὸ Ἑλληνικὸν δημοσίον θὰ μᾶλλον ὅτι τὸ μονοπώλιον τῶν χαρακτημένων τοῦ Χάινε δὲν τὸ ἔχει ὁ κ. Βλάχος. Ἐνθυμούμαι ὅμως δύο μεταφράσεις του τὰς ὁποίας ὡς ὑποδείγματα θὰ παραθέσω ἐνταῦθα.

Σάν εἶμαι στὴν ἀγάπῃ μου κοντά
γίνεται ἡ καρδιά μου περιθάλι
Κ' ὅλοι τοῦ κόσμου οἱ θησαυροὶ
Μοῦ φαίνεται δικοὶ μου πῶς εἶν' ὅλοι

Μὰ σάν ἀπεχωρίζομαι
ἀπ' τὴ θερμὴ τῆς τῆν ἀγκλή
Μοῦ φεύγουν ὅλοι οἱ θησαυροὶ
καὶ γίνομαι φτωχὸς καὶ πάλι.

Ἦσαν μετάνυχτα βαθειά καὶ κρύα κ' ἠτυχία τοῦ ἐπῆγα μετὰ ἄπονον σὲ δάτοι, σ' ἐρημία τὰ δένδρα ἐξυπνήσανε σὲ πᾶτημά μου πάλι καὶ λιπημένα καὶ αὐτὰ κουνούσαν τὸ κεφάλι.

Ἐπιπλέον ὅμως εἰς τὴν Αἰγύπτῳ καὶ ποιητῆς φιλοσοφικός μετ' ὅλην τὴν νεκρωτικὴν του ἡλικίαν, ποιητῆς σκεπτικιστῆς ποιητῆς συμβολικὸς κατὰ τὴν εὐτυχιστέραν ἐκδοχὴν τῆς λέξεως. Ὁ κ. Κ. Καραμπῆς, ἀναμφισβητήτως ἔχει ἀληθινὴν ποιητικὴν φλόγα μέσα του. Τὸ «κακχωρί του» τοῦ ὁποίου δυστυχῶς δὲν διατυρῶ εἰς τὴν μνήμην περὶ μίαν ἢ δύο στρουθὰς εἶναι ποίημα πρῶτης τάξεως, ἡ δὲ «Ἐλεγεία τῶν λουλουδιῶν» ἔχει κάτι ἀπὸ τὴν αἰθερίαν ποιήσιν τοῦ Σέλλεῦ εἰς τοὺς στίχους του. Παρὰ τὰ ποιήματα αὐτὰ ὅμως ὁ κ. Καραμπῆς γράφει καὶ ἄλλα λυρικώτερα, εἰς τὰ ὅποια ἐμφανῶ μελαγχολικὴν τινὰ ζωὴν, καί ποιν εἰρωνικὴν πικρίαν. Ἡ «Κλίνη τοῦ Χριστοῦ» καὶ «Φωναὶ γλυκαίαι» εἶναι ὑποδείγματα τοῦ ὅπου του.

Φωναὶ γλυκαίαι

Εἶν' αἱ γλυκύτεραι φωναὶ ὅσαι διὰ παντός
εἰσῆλθαν, ὅσαι ἐντός
καρδίας μόνον λυπηρῆς, πενθίμου ἀνηχοῦσιν
Ἐν τοῖς ὄνοιροις ἔρχονται δεῖλαι καὶ ταπειναὶ
αἱ μελαγχολικαὶ φωναὶ
καὶ φέρον εἰς τὴν μνήμην μας τὴν τῶσον ἀσθενῆ
ἀποθανόντα ἀκριβοῦς, οὐκ κρύα κρύα γῆ
καλύπτει καὶ δι' οὐς αὐγὴ
πατέ δὲν λάμπει γελαστή, ἀνοιξίαι δὲν ἀνοθοῦσιν
Στενάζουσι αἱ μελωδικαὶ φωναὶ, κ' ἐν τῇ ψυχῇ
ἡ πρώτη ποιήσιν ἤχηε
τοῦ βίου μας ἡ μουσική, τὴν νύκτα, μακρινή.

Ὁ μόνος ἐν τούτοις ἕστις κατώρθωσεν ἐξ ὅλων τῶν Αἰγυπτίων ποιητῶν νὰ συνθέσῃ καὶ νὰ ἐκδώσῃ εἰς τόμον ποιήσεις του, εἶναι ὁ κ. Γ. Κωνσταντινίδης. Ἐνώ-

πιὸν μοῦ ἔχω κομψώτατον τομίδιον εἰς τὸ ὅποιν ὁ κ. Κωνσταντινίδης συνήθροισε τὰς ἐκλεκτοτέραις του ἐμπνεύσεις. Μία του μεταφράσις τοῦ Σικελικοῦ τοῦ Γκαίτε εἶναι ἀριστοτέρημα μεταφράσεως.

Ὀλόμαυρά μου μάτια
ποῦ κάνετε κομμάτια
καὶ χώραις καὶ χωριά
Στὴ λάμψι σας τὴν τόση
μποροῦσε νὰ μὴ λυώτη
κι' ἡ δόλια μου καρδιά;

Ἦδη ὁ κ. Κωνσταντινίδης γραμμικατέως τοῦ Μικτοῦ πρωτοδικείου τῆς Ἀλεξανδρείας ἀφῆκε πλέον τὴν ποιήσιν· ἔταν ὅμως εὐκαιρία δοθῆ καὶ συζήτησις γίνῃ ἐνώπιόν του περὶ ποιήσεως καὶ ἀπαιρηθῶν ὄρατοι στίχοι, ὁ πεζὸς ὑπ᾿ ἀλλήλους μεταμορφῶνται ἕκαστος εἰς ἐνθουσιώδη ψάλλον καὶ ὡς νὰ ἐπαναλαμβάνεται τοῦ Φάουστ τὸ θαῦμα σπινθηρίζου ἀπὸ ζωὴν καὶ ποιητικὴν μένος τὰ μᾶτικα τοῦ ἐμπνευσμένου ποιητοῦ τὸν ὅποιν δὲν κατώρθωσεν ν' ἀπυροσφῆσῃ ἐντελῶς ἡ ὕλη.

Ἐλλειπέες θὰ ἦτο τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ἂν δὲν περιελάμβανε καὶ ἕνα ἀκόμη νέον ἀλλὰ παρέχοντα πολλὰς ἐλπίδας, τὸν κ. Γ. Ὀρφανίδην, εἰς τοὺς στίχους τοῦ ὁποίου διακρίνεται ἡ προσπάθειαι νὰ διακριθῇ, νὰ ἐξερθῇ, προσπάθειαι ἡ ὁποία θὰ ἐπιτύχῃ ἂν κρίνῃ κανεὶς ἐκ τῶν πρώτων του δημοσιευθέντων ποιημάτων.

Αἱ δεσποινίδες Μαρίν Δελφου καὶ Μαρίν Βότση καὶ αἱ δύο διδασκάλισσαι εἰς τὸ Περθεναγωγεῖον, ἀριστώνουν ὀλίγη των ὥρα εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων. Ἡ μία, ἡ δεσποινὶς Δελφου, παρέσχεν ἕως τώρα δείγματα λεπτοτάτης κομψότητος εἰς ὅσα ἐδημοσίευσεν. Ἡ ἄλλη, ἡ δεσποινὶς Βότση, εἰς τὰ ποιήματά της περιλαμβάνει πολλὴν φλόγα, πολλὴν θερμότητα.

Ἡ κυρία Ἐλένη Πολιτάκη — τὸ γένος Ἐλένη Παπαδάκη — ἐκύμαε συχνὰ τὰς στήλας μετὰ τῶν τριῶν εφημερίδων διὰ διηγημάτων της, εἰς τὰ ὅποια πολλὴ πρωτοτυπία συνδυάζεται μετὰ πολλὴν χάριν περὶ τὴν ἔκφρασιν. Ἡ κυρία Πολιτάκη δυστυχῶς ἠρξάσεν ἐσχάτως τὰ δημοσιεύματά της καὶ τοῦτο ἀναμφισβητήτως εἶναι ζημία διὰ τὰ γράμματα, καὶ ἰδίως διὰ τὰ γυναικεῖα γράμματα.

Μετὰ τὴν ἀπαιρηθῆσιν αὐτῆν τῶν λογίων ἀφωτέρων τῶν φύλων, ἀπαιρηθῆσιν ἡ ὁποία περιελάμβανε δωδεκάδα ἕως ἐκλεκτῶν ἐργατῶν τῶν γραμμάτων, εἶχε ἀρχὴ τὴν θέσιν της ἡ ἀπάντησις ἐκείνη τοῦ φίλου μου:

— Ὅσο γιὰ κακχωρικάδες δὲν θὰ εὔρης ἐδῶ.

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ